

40 ANYS DE L'EXECUCIÓ DE SALVADOR PUIG ANTICH: HISTÒRIA I MEMÒRIA

Aquesta setmana es compliran 40 anys de l'execució de Salvador Puig Antich i La Greda, Arran, CUP Garrotxa, la CNT i l'Assemblea Llibertària de la Garrotxa aprofitaran l'efemèride per organitzar un acte de memòria aquest proper dissabte a les 18 hores a la sala Torín d'Olot.

En Salvador militava al MIL (Movimiento Ibérico de Liberación), un reduït grup que ha esdevingut el grup d'oposició antifranquista que se li han dedicat més treballs, llibres, articles i documentals proporcionalment a la seva entitat militant. La seva repercussió mediàtica ha tingut com a origen la tràgica mort de dos dels seus membres: un, Salvador, executat per garrot vil a la presó Model de Barcelona ara fa 40 anys, i el segon, Oriol Solé Sugranyes, el *Che* català, abatut per la Policia a la frontera entre Navarra i França després de protagonitzar la cinematogràfica fuga de la presó de Segòvia.

L'execució de Salvador Puig Antich es relaciona amb l'atemptat d'ETA que va organitzar a Madrid el 20 de desembre de 1973 i que acabà amb la vida de Luis Carrero Blanco. La seva conseqüència més directe, a banda d'eliminar el cap de govern i successor de Franco al capdavant de l'Estat, fou l'enduriment de la repressió. A Puig Antich li tocà pagar els plats trencats de l'atemptat contra Carrero Blanco: un consell militar *en calent* el condemnà a mort el 8 de gener de 1974, i el dia 1 de març del mateix any el Consell de Ministres ratificava l'*Enterado*.

S'inicià a partir d'aquests moments la reacció contra la pena de mort i la campanya per demanar-ne l'indult. La família, especialment les seves germanes, sempre han manifestat que va ser *massa poc i massa tard*. Tot i les mostres de suport internacional, la campanya a Catalunya va ser tímida i escassa. L'extrema esquerra és qui dugué el pes de les mobilitzacions. Hi van haver mobilitzacions a la Universitat, que va ser desallotjada per la Policia; una assemblea informativa al Col·legi d'Advocats amb la presència de l'advocat de Puig Antich i bona part de representants del moviment obrer; diverses manifestacions convocades per CCOO i l'esquerra revolucionària. Quan es parla d'aquesta campanya de solidaritat amb Puig Antich sempre s'assenyala el PSUC, el partit hegemònic de l'antifranquisme. Els comunistes catalans, però, també travessaven hores baixes després de la caiguda del 113 de l'Assemblea; ben mirat es desarticulà bona part de l'oposició. Però també, tal com afirmà Manolo Vázquez Montalbán a *Autobiografía del general Franco* "Los estados mayores de los partidos trataban de desprenderse de la violencia, en busca de una respetabilidad pactante de la futura llegada de la democracia a España".

Puig Antich no va ser el primer ni l'últim assassinat del franquisme. Si fem un breu repàs del règim ens adonarem que la repressió va esdevenir un dels seus pilars. El règim donà les primeres passes amb un cop d'Estat que desembocà en una guerra civil de tres anys. Una vegada finalitzada i com a bàndol vencedor s'inicià la repressió contra tots aquells que s'havien significat a favor de la República i que no havien mort durant la campanya bèl·lica ni havien emprès el camí de l'exili. A banda dels executats, l'exili va convertir-se en l'única sortida per molts ciutadans a l'hora d'evitar la repressió. 470.000 persones van creuar els Pirineus al febrer de 1939 i molts d'ells van ser confinats en camps de concentració a les platges del Rossellonès, entre els quals el pare de Puig Antich, militant d'Acció Catalana, que féu pas per Argelers. El camí de l'exili s'hi hagué de sumar en alguns casos l'horror dels camps de concentració nazis: 1800 persones dels Països Catalans hi van morir. La repressió continuà fins als darrers actes de la dictadura que lluny de morir mansament actuà amb la irracionalitat de la bèstia agonitzant que mor matant. En aquesta direcció s'han de situar les execucions d'altres militants antifranquistes ja entrada la dècada dels seixanta com el membre del PCE Julián Grimau el 1963, els anarquistes Julián Delgado i Francisco Granados mesos més tard que Grimau, o bé els 3 membres del FRAP i 2 ETA executats al darrer sospir de la dictadura el 25 de setembre de 1975.

Ara les germanes de Puig Antich demanen reparació moral i justícia, sobretot justícia. Per això el 2011 van anar al Tribunal de Drets Humans d'Estrasburg, on s'ha negat la seva petició per no complir els mínims requerits. Enguany han anat fins a l'Argentina per demanar la judicialització d'Utrera Molina, sogre de l'actual ministre de Justícia Alberto Ruiz Gallardón, un dels ministres que va firmar la pena de mort contra el seu germà i que avui encara és viu. Sovint la pregunta que molts de vosaltres us formuleu és *I perquè no jutgem els responsables dels crims de la dictadura a Espanya?* La resposta és molt fàcil: a Espanya no és possible la seva judicialització per la llei d'amnistia de 1977, que si d'una banda va treure de la presó a tots els presos polítics de l'antifranquisme, la cara B amnistiava també a tots els responsables de la repressió i la dictadura franquista. Per això no hem pogut jutjar a torturadors, ni militars colpistes, ni personatges com Fraga, Martín Villa ni el cap de la Brigada Político-Social Antonio Juan Creix, per exemple. Tot sigui dit: aquesta llei d'amnistia formava part del programa de l'antifranquisme i es va convertir en una de les fites assolides de la Transició. Si més no tothom recorda el crit "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia".

Les accions de memòria i justícia que reclama la família de Puig Antich cal impulsar-les des d'entitats de base. També des d'entitats que mantenen un rigor científic, històric i social. En el nostre cas des del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca portem anys divulgant, impulsant i estudiant aquests fets. En els darrers anys hem iniciat diferents projectes d'investigació per recuperar la memòria històrica així com la creació dels espais de memòria i, darrerament, la recuperació de la fossa comuna del cementiri d'Olot. I finalment perquè sigui l'administració qui apliqui les polítiques públiques de memòria; en aquest sentit la retirada de la simbologia feixista de la ciutat d'Olot impulsada pel consistori municipal ha estat un dels exercicis d'higiene i pulcritud democràtica més importants dels darrers anys.

Albert Planas i Serra

Notícia de l'acte d'homenatge a Olot:

<http://www.llibertat.cat/2014/02/acte-de-memoria-historica-en-motiu-del-40e-aniversari-de-l-assassinat-de-puig-antich-25121>